

Mgr Monika Pawelec

*Fundacja Europejskie Centrum Inicjatyw w Naukach Sądowych,
Warszawa*

DZIAŁALNOŚĆ FUNDACJI EUROPEJSKIE CENTRUM INICJATYW W NAUKACH SĄDOWYCH

Fundacja Europejskie Centrum Inicjatyw w Naukach Sądowych (*European Forensic Initiatives Centre (EFIC) Foundation*) powstała w 2012 roku z zamiarem prowadzenia europejskich przedsięwzięć służących zapewnieniu jak najwyższej jakości w naukach sądowych oraz promowaniu nowoczesnych technologii, metod, technik i narzędzi stosowanych w naukach sądowych wśród przedstawicieli organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie Fundacja stawia sobie za cel podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia wszystkim stronom procesu karnego jednolitego dostępu do środków oferowanych przez współczesne nauki sądowe, z zachowaniem równowagi między tymi środkami a ochroną podstawowych praw człowieka.

Mając doświadczenie we współpracy na szczeblu międzynarodowym, od 2014 roku Fundacja prowadzi także działania w ramach ogólnokrajowego programu *Forensic Watch*, które mają na celu poprawę jakości i kompetencji biegłych sądowych. Fundacja EFIC prowadzi działania strażnicze w obszarach funkcjonowania biegłych sądowych, budowanie świadomości społecznej na temat faktycznych możliwości i ograniczeń współczesnych nauk sądowych oraz analizowanie pomyłek wymiaru sprawiedliwości, których przyczyną mogły być błędy wynikające z niewłaściwego korzystania przez biegłych ze zdobyczy współczesnej nauki. Fundacja chce stworzyć podwaliny pod sprawnie działający system społecznej kontroli działania biegłych sądowych.

Program *Forensic Watch* jest obecnie realizowany w formie trzech projektów. Pierwszy z nich **Kontrolowanie kompetencji biegłych** dotyczy obywatelskiej kontroli działania biegłych sądowych, szczególnie w warunkach zwiększających się możliwości korzystania z biegłych i prezentowania dowodów przez strony procesowe przed sądem. W ramach tego projektu powstało nowoczesne narzędzie, które w założeniach ma służyć do obiektywnej oceny kompetencji biegłych i monitorowania jakości ich usług. Zostało ono zaprezentowane w trakcie konferencji „Oczekiwania i perspektywy w polskich naukach sądowych”, zorganizowanej przez Fundację EFIC 12 kwietnia 2016 roku.

Rycina 1. Uczestnicy konferencji „Oczekiwania i perspektywy w polskich naukach sądowych” podczas prezentacji narzędzia do oceny kompetencji kandydatów na biegłych i biegłych sądowych w dniu 12 kwietnia 2016 roku

Źródło: archiwum własne Fundacji.

Narzędzie takie wydaje się niezbędne w sytuacji, w której trudno uzyskać opinię na odpowiednim poziomie, a mechanizm weryfikacji i eliminowania z rynku biegłych nieuczciwych lub nierzetelnych, którzy często bez należytego przygotowania i zaplecza podejmują się opiniowania na potrzeby wymiaru sprawiedliwości, właściwie nie istnieje. Każdy kto stoi przed wyborem

osoby deklarującej posiadanie wiadomości specjalnych ma możliwość skorzystania z opracowanego narzędzia, ponieważ zostało ono umieszczone na stronie programu Forensic Watch pod adresem: www.forensicwatch.pl/web/narzedzie01.php. Korzystanie z narzędzia jest bezpłatne i nie wymaga rejestracji.

Rycina 2. Narzędzie do oceny kompetencji kandydatów na biegłych i biegłych sądowych

Osoba oceniana oświadcza, że:

A Wyraża zgodę na ustanowienie biegłym sądowym

B Korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich

C Spełnia kryterium wiekowe

Źródło: archiwum własne Fundacji.

Drugi z projektów **Budowanie świadomości obywatelskiej** jest podzielony na dwa komponenty. Pierwszy komponent skupia się na uświadamianiu społeczeństwu możliwości i ograniczeń współczesnych nauk sądowych. Realizując ten projekt Fundacja EFIC prowadzi stronę internetową www.forensicwatch.pl, na której informuje czytelników nieposiadających specjalistycznej wiedzy o zagadnieniach z obszaru kryminalistyki, wspomagając w ten sposób wiele osób w decyzji o powołaniu biegłego.

Komponent drugi, z kolei, zajmuje się wdrażaniem mechanizmów obywatelskiej kontroli biegłych występujących w trakcie rozprawy przed sądem. Fundacja EFIC współuczestniczy w obywatelskim monitoringu sądów przez analizowanie informacji na temat biegłych sądowych, uzyskiwanych przez wypełnienie kwestionariuszy ankiety w trakcie rozprawy przed sądem, przez wolontariuszy Fundacji Court Watch Polska. Kwestionariusze zosta-

ły specjalnie opracowane w tym celu przez Fundację EFIC a wolontariusze odpowiednio przeszkoleni z tematyki obejmującej ekspertyzę kryminalistyczną oraz powoływanie biegłych i rodzaje badań jakie wykonują na potrzeby postępowań sądowych.

Trzeci projekt – **Wspieranie niesłusznie skazanych** – dotyczy pomyłek wymiaru sprawiedliwości spowodowanych błędami na etapie pozyskiwania materiału dowodowego, wykonywania badań i interpretacji uzyskanych wyników. Jednym z założeń projektu było opracowanie listy procesów sądowych, które w okresie ostatnich 25 lat zakończyły się wydaniem niesłusznego wyroku z powodu wadliwej opinii wydanej przez niekompetentnych biegłych.

Jeszcze inną formą działania Fundacji EFIC jest organizacja warsztatów szkoleniowych z zakresu nauk sądowych pod hasłem **Wybrane aspekty zabezpieczenia technicznego materialnych źródeł dowodowych**. Grupą docelową warsztatów są absolwenci prawa (kandydaci na prokuratorów, sędziów, radców, adwokatów), studenci ostatnich lat studiów prawniczych oraz wszystkie osoby zainteresowane kryminalistyką. W trakcie szkolenia uczestnicy mogą zapoznać się z podstawowymi zagadnieniami z zakresu techniki kryminalistycznej, a później sprawdzić się w zadaniach praktycznych.

Rycina 3. Jedna z uczestniczek warsztatów kryminalistycznych, które odbyły się 16 kwietnia 2016 roku w Warszawie

Źródło: archiwum własne Fundacji.

Warsztaty rozpoczynają się od interaktywnego wykładu, który stanowi wprowadzenie do części zasadniczej. Dalej następują kilkugodzinne zajęcia praktyczne, w trakcie których uczestnicy w oparciu o przygotowane założenia w grupach wykonują zadania, obejmujące dokumentowanie oględzin i zabezpieczanie śladów. Uczestnicy wraz z prowadzącymi warsztaty omawiają i analizują wytworzoną przez grupy dokumentację pod kątem poprawności jej sporządzenia. W trakcie ćwiczeń korzysta się ze sprzętu i materiałów techniki kryminalistycznej.

Fundacja EFIC regularnie publikuje raporty zawierające rekomendacje dotyczące różnego typu działań mających na celu poprawę obecnego stanu nauk sądowych. W ramach Programu *Forensic Watch* powstały między innymi:

- raport *Ocena kompetencji biegłych sądowych – oczekiwania i rekomendacje*, który prezentuje wyniki badania przeprowadzonego wśród przedstawicieli zawodów prawniczych na temat ich oczekiwań co do funkcjonowania instytucji biegłego sądowego w Polsce,
- raport *Błędy w opiniach biegłych a pomyłki sądowe. Możliwości i sposoby naprawy*, opisujący możliwe do zastosowania rozwiązania systemowe dotyczące pomyłek sądowych spowodowanych działaniami biegłych,
- raport *Wynagrodzenia biegłych sądowych. Polska na tle krajów europejskich*, który odnosi się do bardzo często podnoszonego argumentu, że wynagrodzenie oferowane w Polsce za wykonywanie funkcji biegłego sądowego jest nieatrakcyjne dla wysokiej klasy specjalistów z wielu dziedzin.

Wszystkie raporty Fundacji dostępne są on-line na jej stronie internetowej.

Powyższe działania są jedynie częścią misji Fundacji, polegającej na realizowaniu przedsięwzięć zmierzających do podniesienia kompetencji podmiotów odpowiedzialnych za wykorzystanie osiągnięć współczesnych nauk sądowych w Polsce. Wszystkie osoby zainteresowane aktywnością podejmowaną przez Fundację EFIC w ramach wszelkich projektów, Zarząd Fundacji i jej działacze zapraszają do regularnego odwiedzania stron internetowych www.efic.pl, a także www.forensicwatch.pl. Na stronach tych

znajduje się wiele przydatnych materiałów i informacji z obszaru kryminalistyki i nauk sądowych, którymi Fundacja EFIC chce się podzielić.